

kirjaamo@mmm.fi

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto (Kemijärvi, Pelkosenniemi, Salla ja Savukoski) kiittää mahdollisuudesta lausua ao. asiassa.

Ymmärrämme, että lainsäädännön uudistusprosessi on monesta näkökulmasta erittäin haastava työ, ja ministeriö on tehnyt asiassa kiitettävää työtä.

Haluaisimme kohteliaimmin kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- 1) Harvaanasutulla seudulla Lapissa on pitkät välimatkat ja pieni asukas- ja eläintiheys. Nykyisellä kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmällä lappilaisen kunnaneläinlääkärin tulonmuodostus on täysin riippuvaista seuraeläimistä, tuotantoeläintilojen määrän radikaalisti vähennyttyä, ja porotöiden kausiluontoisuuden vuoksi. Samaan aikaan toimintakenttä on muuttunut, ja myös harvaanasutulle seudulle on tullut enemmän yksityistä palvelutarjontaa, mm. entisten kunnaneläinlääkäreiden siirryttyä yksityisiksi. 24/7 päivystyksen järjestäminen on ongelmallista, sillä eläinlääkäreiden viihtyminen alueella nojaa täysin virka-aikaisten töiden riittävyyteen. Päivystyksen järjestäminen harvaanasutulla seudulla on kannattamatonta toimintaa. Kun päivätyöt ohjautuvat muualle, kuormittaa päivystys yhä kapeampia ja harvempia hartioita. Kunnaneläinlääkärin virat ovat kokonaisuuksia, ja kunnaneläinlääkärit hoitavat Lapissa praktiikan lisäksi päivystyksen, elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa, eläinsuojelu- ja eläintautivalvontaa sekä lihantarkastusta maakunnan 19 poroteurastamossa.
- 2) Kunnaneläinlääkäreiden virkojen lähes ainoa houkutteleva tekijä on työn monipuolisuuden lisäksi palkkataso. Esitys rajaa 9§:n listalla kunnan velvollisuudet suppeisiin perustoimintoihin. Mikäli lista toimii markkinaperusteisen hinnoittelun ja yhtiöittämisvelvollisuuden pelon vuoksi praktiikkaa rajoittavana tekijänä, se tekee kunnaneläinlääkäreistä toisen luokan eläinlääkäreitä, ja vaikuttaa palkkatasoon ja työn sisältöön alentavasti niin, etteivät kuntavirat työsidonnaisuuden kanssa enää tekijöitä houkuttele. Eläinlääketiede kehittyy, ultrat, laboratoriolaitteet ja röntgenit ovat kunnissa nykypäivää. Lista perusteluineen ei vastaa olemassaolevaa nykypäivän eläinlääkintähuoltoa. Diagnoosit pitää voida tehdä olemassaolevalla välineistöllä ilman markkinaperusteista hinnoittelua ja kahdenkertaista kirjanpitoa. Systeemi on näillä raameilla isossa riskissä romahtaa.
- 3) Meidän alueeltamme lähimmälle ympäri vuorokauden avoinna olevalle eläinsairaalalle on 300-500 km. Kiireellisen leikkaushoidon pitää olla mahdollista, sillä kuljettaminen useimmiten heikentää eläimen ennustetta merkittävästi. Tämä puolestaan edellyttää, että eläinlääkärien ammattitaitoa ylläpidetään rutiininomaisilla virka-aikaisilla leikkauksilla, ja niiden rajaaminen 9§:n ulkopuolelle on todella huolestuttavaa alueemme näkökulmasta. Epäselväksi lakiluonnoksesta jää, asettavatko maakunnassa päiväaikaan toimivat yksityiset meidät toimijoina kilpailluille markkinoille periferiassakin.

- 4) Eläinlajeja ei saisi asettaa lainsäädännöllisesti eriarvoiseen asemaan; koiran keisarileikkauksen puuttuminen listalta vaarantaa emän lisäksi pennut. Kissan kastraatioiden ja sterilaatioiden mukanaoloa on perusteltu populaatiokissaongelmalla, listalla oleva kissan sektio on tämän perustelun kanssa ristiriidassa. Samaan aikaan koiran sterilaatiot, jotka ylläpitävät ammattitaitoamme päivystysaikaisiin leikkauksiin, ja koiran sektio on jätetty listalta ulos. Olemme kuitenkin tyytyväisiä siitä, että koiran kastratio on listalla, sillä se on eläinsuojelullisesti tärkeä toimenpide erityisesti alueellamme runsaslukuisia rekikoiria ajatellen.
- 5) Markkinaperusteinen hinnoittelu on haasteellista, sillä kunnaneläinlääkäreiden viroissa on markkinoilla toimiviin yksityisiin verrattuna huomattavasti tyhjäkäyntiä virkatöiden, akuuttien potilaiden hoitovelvollisuuden sekä kannattamattoman päivystyksen vuoksi. Asiakkaat joutuvat myös sopeutumaan ajanvarauksen pettämiseen ja aikojen siirtämiseen esim. poroerotusten tai muiden akuuttien potilaiden vuoksi. Markkinaperusteinen hinnoittelu ohjaa näin ollen helposti potilaat muualle paikkoihin, joissa aikataulu paremmin pitää.
- 6) Kunnaneläinlääkäreiden keskimääräinen työsidonnaisuus on erittäin korkea, arviolta yli 60 % on sidoksissa työhön 65-80 h joka viikko (lähde: SELL) . Raportointivelvoitteet ovat lisääntyneet mm. eläinlääkeasetuksen myötä. Moninkertainen kirjanpito 9§:n listan ylimenevistä toimenpiteistä tulee lisäämään sekä kunnaneläinlääkäreiden että kuntien hallinnollista taakkaa, ja tekemään virkatyöstä entistä epämotivoivampaa.
- 7) Lakiesityksen perusteluissa erheellisesti todetaan, että virka-aikaisten palvelujen kokonaiskustannus olisi 84% kokonaiskustannuksista. Näin ei tosiasiallisesti ole, vaan päivystys on merkittävä osa viran kokonaisuutta, eikä päivystystä pysty järjestämään pelkällä pienellä, epämotivoivalla päivystyskorvauksella. Suuri osa virkojen kokonaiskustannuksia on nähdäksemme itse asiassa päivystyksen ja virkatöiden järjestämisestä johtuvaa kustannusta.
- 8) Yhtiöittämisvelvoite voi realisoitua kohtuullisen helposti yhteistoiminta-alueilla, joissa toisaalta olosuhteet voivat vaihdella yksittäisten toimipisteidenkin kesken suuresti. Yhtiöiden palveluksessa ei ole viranhaltijoita, joten miten käy virkavastuulla toteutuvan päivystyksen järjestämisen sekä muiden virkatehtävien hoidon tai poroteurastamoiden lihantarkastuksen? Järjestäjän kustannukset tulevat kasvamaan ja eläinlääkäritarve kasvamaan entisestään, rekrytoinnin ollessa jo nyt haasteellista. Näin ollen erityisesti suurten asutuskeskusten ulkopuolella, jossa ei ole todellista kilpailua yksityisten ja kunnaneläinlääkäreiden kesken, tulisi voida tuottaa listan ulkopuolisia palveluja yhtiöittämättä toimintoja, muuten lakisääteisten virkatehtävien hoitoa ei pystytä turvaamaan, viitaten sekä eläinlääkäripulaan että kuntien kustannuksiin.
- 9) Kuntien maksujen periminen on kannatettavaa, koska se pienentää kunnille syntyviä kustannuksia. Maksujen tulee kuitenkin pysyä kohtuullisina eläinsuojeluyhdistysten. Kunnan maksujen periminen ei saa myöskään tapahtua kunnaneläinlääkäreiden riskillä maksamattomista asiakkaista, eikä siitä saa syntyä viranhaltijalle kustannuksia. Kunnan perimien maksujen tulisi ainakin osin ohjautua eläinlääkintähuollon kehittämiseen.
- 10) Subventioiden säilyminen on hyvä asia lakiluonnoksessa, sillä se lisää asiakkaiden tasavertaisuutta riippumatta maantieteellisestä sijainnistaan päivystäjään nähden ja näin ollen subventiot turvaavat elintarviketuotantoa ja parantavat eläinsuojelua. Subventioiden ohjaaminen kunnallisten viranhaltijoiden ulkopuolelle heikentäisi virkojen hoitamisen resurssia. Virat on mitoitettu päivystyksen ja virka-aikaisten töiden mukaan. Mikäli ulkopuoliset tekevät kasvavan osan työstä päivystystä lukuun ottamatta, pitää koko järjestelmä uudistaa, nykyinen palkkausjärjestelmä ei toimi.

- 11) Kannatamme lakiehdotuksen joustavuutta, joka mahdollistaa nykyjärjestelmän säilyttämisen, mutta myös kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmän kehittämisen.
- 12) Yliopistollisen eläinsairaalan ja opetuksen turvaaminen on kannatettava asia.
- 13) Kunnaneläinlääkäreille kuuluvien valvontatehtävien kustannuksista toteamme, että valvontaeläinlääkäreiden parityöskentelyä tulisi lisätä entisestään, kahdet silmät ovat käytössä muillakin virkamiehillä valvontatyössä, ja poliiseille itsestänselvyyys.
- 14) Eläinlääkinnällä on suora yhteys kansanterveyteen ja myös ihmisten hyvinvointiin. Julkinen eläinlääkintä ei siis ole mitä tahansa esineen tai harrastuksen hoitoa. Kova kustannusten nousu saattaa vaarantaa myös yhteisen terveyden.
- 15) Lain voimaantulon aikataulu on liian tiukka, ja sitä tulisi lykätä vähintäänkin vuoteen 2026, jolloin parlamentaarisesti linjatun mukaan ympäristöterveydenhuolto siirtyisi hyvinvointialueille laajemmille hartioille. Näin saataisiin paremmin toteutettua lain uudistamisen tarkoitus: edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä, varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset julkiset eläinlääkäripalvelut koko maassa.

Muilta osin meillä ei ole lakiesitykseen kommentoitavaa.

Hanna Nurmi
ympäristöterveysjohtaja
Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto